Shiraz University
Journal of *Poetry Studies*
Quarterly, ISSN: 2980-7751
Vol 18, Issue 1, Ser 67, 2026

OPEN ACCESS

Extended Abstract

DOI: 10.22099/JBA.2025.53329.4647

A Thematic and Content Analysis of Articles Published in *The Journal of Poetry Studies (Boostan Adab)*, Issues 1–60 (Spring 2009 – Summer 2024)

Mohammad Moradi* (Corresponding Author)

Sedigheh Mohammadi Hosein Abadi

Introduction

The Journal of Poetry Studies of Shiraz University is a scientific journal in the field of literary research that has been published since 2009 under the title *Boostan Adab* and has been studying Persian poetry texts since 2012. In this article, after analyzing 551 articles published in this journal (from 2009 to 2024), the status of these Persian articles is reviewed based on research patterns, topics and approaches, frequently analyzed texts and poets, periods under research, and forgotten topics in literary research.

Method and Review of Literature

In this study, first the structure of titles, abstracts, topics, and keywords of a total number of 551 articles was provided. Then, through the method of content analysis, branches of theoretical

* Associate Prof in Persian Language and Literature, Shiraz University, Shiraz, Iran.
momoradi@shirazu.ac.ir
Article Info: Received: 2025-05-27, **Accepted:** 2025-10-13
COPYRIGHTS ©2026 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY-NC 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the Original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publisher.

patterns, frequently occurring works and poets, research topics, and periods of interest to researchers in poetry studies were extracted and examined from this structure. Considering the effect of orthography on intelligent data extraction, two methods have been used: computer search and text reading.

In most academic articles, research studies have dealt with description, criticism, and very rarely the pathology of articles published in Iran. Among the researchers, Heydari (2019) has examined articles in the field of Hafez studies from 1992 to 2001. Also, Shirdokth Motlaq Quchan (2010) has criticized comparative literature articles in the journal *Al-Darasat al-Adabiyyah*; and Talebi Ganjai (2011) has also analyzed the structure of research background in the scientific articles on Persian language and literature. Other researchers, such as Alizadeh and Nayibi (2018), have conducted a content analysis of articles in *The Persian Literature Journal* of the University of Tehran using the approach of scientometrics. Also, Moradi and Mohammadi Hosseinabadi (1402) have analyzed articles published in *The Journal of Children's Literature Studies* of Shiraz University from the beginning of its publication to 1400, in terms of their subject matter, research patterns, and frequently cited sources and works. In general, no complete research has had the structure of the present article within the scope of poetry research articles as well as scientific research articles on Persian language and literature.

Discussion

Researchers of Persian poetry have taken different and sometimes similar approaches in choosing research methods, questions, and texts and works for their studies. In the main part of this research, each of these areas is separately examined and its status is introduced in the articles published in *The Journal of Poetry Studies*.

Theoretical Model of Most Research: Of the 551 articles, 397 (71 percent) were mostly written using traditional and general literature methods, and their authors paid less attention to conventional patterns and theories in literature. In 154 articles, the authors followed one of the theoretical models, of which linguistic theories and models with their general perspective were most commonly used. Of the total number of articles reviewed, 45 articles (8 percent) were written using specific linguistic patterns and 25 articles (4.5 percent) were written using psychological patterns. Among the formalist and structuralist theories, researchers have focused most of their attention on the models of Greimas and Propp (each in 4 articles).

Poets frequently cited in research: In total, the researchers have based their research on more than 150 poets and literary figures. The important point is Ferdowsi's popularity in the total number of articles, as 48 articles were written on his poems. This shows the interest of

contemporary poetry scholars in Ferdowsi. In 45 articles, the basis of the research was Hafez's poetry. The third and fourth most popular poets were Rumi and Attar, with 37 and 30 articles written based on their poems, respectively.

Most frequently cited works: Ferdowsi's *Shahnameh* and Hafez's *Divan* are the main poetic texts about which articles have been written. The third most frequently cited work is Rumi's *Masnavi*, on which 21 articles have been written; Of course, Rumi's *Divan-e Shams* is also the basis of research in 16 articles. Among them, except for three articles based on Rumi's rubaiyat, the authors of the other articles focused on his ghazals.

Main research topics and areas: It can be said that the researchers of poetry have devoted their greatest attention (in 190 articles) on the area of literary elements and components of texts. After that, in 147 articles, researchers have based their research on analyzing the connection between literature and other branches of the humanities and arts, and rarely, the empirical sciences and their general or partial components.

The third category is articles (138 articles) that examine the subject or theme in poems or pay attention to explanations and discussions related to the reading and reception of literary texts. In 125 articles, researchers have analyzed poems with a critical approach. In 90 articles, the research is based on topics related to the generalities of literary sciences and its sub-disciplines. And in 64 articles, researchers have focused on manuscript research, correction, and recording of texts and poems.

In general, it can be said that most studies have examined the literary traditions of the works, and linguistic aspects have been of less interest to poetry researchers.

Periods reviewed in the articles: In terms of literary periods, most researchers have examined old Persian poetry; however, 170 articles on the topic of poetry or poets have been written since the post-constitutional era until the 1990s. Most of these articles are related to the poetry of the Pahlavi era, especially the second Pahlavi dynasty. And the works of poets from the constitutional era and after the revolution, especially in recent decades, have been less criticized and analyzed.

In the millennium before the modern era (4th to 13th centuries AH), the largest number of articles (103) were written on the subject of poets of the 6th century AH, which shows the significance of this period in ancient poetry. In addition, 74, 71, and 64 articles have introduced and examined poetry and poets of the eighth, seventh, and fourth centuries, respectively.

Conclusion

What can be concluded from the analysis of the articles is that more than seventy percent of the articles did not have a clear and obvious theoretical framework. This indicates the tendency of researchers in the field of Persian language and literature to analyze texts in a manner consistent with books on ancient literary theories, which is what they have been trained in universities. In the articles that were based on a framework, linguistics and psychological theories were used most of all; although most of these articles are written by scholars outside the field of Persian language and literature.

One the subject of literary figures, most articles have been written about Hafez and Ferdowsi. This is compatible with the role of Shiraz University and its development of the epic literature program, as well as its Hafez studies activities. Rumi and Attar are other major poets in the research, while Saadi has received less attention despite the connection of regional traditions with his works. Also, many prominent ancient poets either have no place in research or have found little roles. The lesser number of articles in the field of contemporary poetry compared to the periods of ancient poetry is significant and shows the significant position of Shiraz University in the education and research of contemporary literature.

Keywords: *Boostan Adab*, Shiraz University, *The Journal of Poetry Studies*, Scientific Research Articles, Thematic Analysis

References:

Alizadeh, N., & Nayibi, A. (2018). Criticism and content analysis of articles in the *Journal of Persian Literature* of the University of Tehran from a scientometric perspective. *Persian Literature, 8*(2), 219–235. [In Persian]

Futouhi, M. (2019). *The ethics of writing a research article* (3rd ed.). Sokhan. [In Persian]

Heydari, A. (2019). *Descriptive-critical essays on Hafez studies from 1992 to 2001* [Doctoral dissertation, Ferdowsi University of Mashhad]. [In Persian]

Ministry of Science, Research and Technology. (n.d.). *Ministry of Culture system*. https://www.msrt.ir/fa/grid

Moradi, M., & Ahmadi, F. (2020). Analysis and pathology of the most important approaches to criticism of the poems of Akhavan Sales in indexed articles (1991–2016). *Poetry Studies, 12*(4), 251–273. [In Persian]

Moradi, M., & Mohammadi Hosseinabadi, S. (2023). Analysis of a collection of articles published in the *Journal of Children's Literature Studies* of Shiraz University based

on the topic, theoretical model, frequent authors, and frequently cited sources. *Children's Literature Studies, 14*(1), 245–272. [In Persian]

Nazari, A. A. (2017). *Research method and scientific writing*. University of Tehran Press. [In Persian]

Shiraz University. (n.d.). *Journal of Poetry Studies*. https://jcls.shirazu.ac.ir

Shirdokht Motlaq Choupan, M. (2019). *Descriptive-critical review of comparative literature articles in* the Journal of Literary Studies*, University of Beirut* [Master's thesis, Ferdowsi University of Mashhad]. [In Persian]

Sotoudeh, G. (2001). *Bibliography and research methods in Persian literature* (8th ed.). Samt. [In Persian]

Talebi Ganjaei, S. (2011). *Study of the structure of the research background section in articles of scientific journals in the field of Persian language and literature* [Master's thesis, Salman Farsi University of Kazerun]. [In Persian]

مجله‌ی شعرپژوهی دانشگاه شیراز
بهار ۱۴۰۵
شعرپژوهی
Shiraz University
شاپا الکترونیکی: ۷۷۵۱-۲۹۸۰
مقاله‌ی علمی پژوهشی، سال ۱۸، بهار ۱۴۰۵
شماره‌ی اول، پیاپی ۶۷، صص ۷۹-۹۶
OPEN ACCESS
DOI: 10.22099/JBA.2025.53329.4647

تحلیل موضوعی و محتوایی مقالات مجله‌ی شعرپژوهی (بوستان ادب) از شماره‌ی ۱ تا ۶۰ (بهار ۱۳۸۸ تا تابستان ۱۴۰۳)

محمد مرادی*
صدیقه محمدی حسین‌آبادی**

چکیده

مجله‌ی *شعرپژوهی (بوستان ادب)* دانشگاه شیراز، تنها مجله‌ی علمی-پژوهشی زبان و ادبیات فارسی است که به صورت تخصصی پژوهش‌های مربوط به شعر فارسی را منتشر می‌کند و از سال ۱۳۸۸ در قالب دوفصلنامه منتشر شده و تحقیقات دانشگاهی این حوزه را در اختیار پژوهشگران قرار داده است. باتوجه به اهمیت این مجله در تحقیقات ادبی محققان معاصر به‌ویژه در حوزه‌ی مطالعات شعر فارسی، در این مقاله پس از تنظیم پیکره‌ای از ۵۵۱ مقاله‌ی منتشرشده در ۶۰ شماره‌ی مجله (بهار ۱۳۸۸ تا تابستان ۱۴۰۳) در قالب word، به صورت جستجوی همزمان یارانه‌ای و دستی، پژوهش‌ها از منظرهای الگوی نظری، آثار و خالقان ادبی پرتکرار، موضوع‌ها و حوزه‌های اصلی پژوهش و دوره‌های اصلی شعر فارسی به شیوه‌ی تحلیل محتوا بررسی شده است. نتایج نشان می‌دهد پیوندی مستقیم میان موضوعات پربسامد پژوهش‌ها و رشته‌ها و گرایش‌های موجود در دانشگاه‌ها، به‌ویژه دانشگاه شیراز و همچنین، محتوای سرفصل‌ها و دروس مقاطع رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی وجود دارد. از منظر دوره‌شناسی، پژوهشگران بیش از همه بر اشعار سده‌های چهارم، ششم و هفتم و هشتم و دوران معاصر و شاعرانی چون: فردوسی و حافظ و مولوی و عطار و سعدی متمرکز شده و بسیاری از حوزه‌های شعر فارسی کمتر بررسی و نقد شده است.

واژه‌های کلیدی: *بوستان ادب*، دانشگاه شیراز، مجله‌ی *شعرپژوهی*، مقالات علمی پژوهشی، تحلیل موضوعی.

* دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران momoradi@shirazu.ac.ir (نویسنده‌ی مسئول)
** کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل، کارشناس پژوهشی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران saeideh12@yahoo.com

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۳/۶، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۷/۲۱

COPYRIGHTS ©2026 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY-NC 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the Original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publisher.

۱. مقدمه

مقالات علمی پژوهشی در روزگار ما، یکی از قالب‌های اصلی ارائه‌ی یافته‌های علمی به مخاطبان و همچنین، از مهم‌ترین مسیرهای رشد پژوهشی دانشگاه‌هاست که متناسب با روش و دیدگاه و هدفی که دارد، انواعی مختلف را در بر می‌گیرد. (رک. فتوحی، ۱۳۹۸: ۱۲۰) در دهه‌های اخیر، این گونه در رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی نیز مانند رشته‌ها، پس از کتاب، جایگاهی مؤثر در تحقیقات دانشگاهی پیدا کرده و بسیاری از تحلیل‌ها و یافته‌های جدید این حوزه، در قالب آن منتشر شده‌است. رشد بسامد مقاله‌نویسی علمی در دهه‌های اخیر، سبب شده است که انتشار مجلات صاحب مجوز در حوزه‌های گوناگون ادبی فراوانی یابد و همین نکته، تخصصی شدن مسیر فعالیت‌های مجلات علمی را ضرورت بخشیده است.

مجله‌ی *شعرپژوهی* دانشگاه شیراز، یکی از مجلات ریشه گرفته از نشریه‌ی علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز (آغاز کار ۱۳۶۵) است که از سال ۱۳۸۸ به صورت مجزا، با عنوان «*بوستان ادب*» در حوزه‌ی زبان و ادبیات فارسی منتشر شده و از سال ۱۳۹۱، بر اساس سیاست وزارت علوم و کمسیون نشریات کشور، مبنی بر تخصصی‌تر شدن مجلات، به صورت ویژه به بررسی متون نظم فارسی پرداخته و اکنون در جایگاه یکی از کهن‌ترین مجلات علمی و با عنوان جدید «*شعرپژوهی*» به مهم‌ترین مجله‌ی تحقیقی حوزه‌ی شعرپژوهی فارسی تبدیل شده است. (رک. سامانه‌ی مجله https://jba.shirazu.ac.ir)

از آنجا که بررسی و آسیب‌شناسی سیر پژوهش‌های مجلات علمی، می‌تواند به پژوهشگران و همچنین سیاست‌گذاران مجلات ادبی و حوزه‌های پژوهش، کمک کند که مسیر مناسب را برای انتخاب موضوع و همچنین بررسی جایگاه و سیر پژوهش‌های قبل، در پیش گیرند؛ در این مقاله پس از مطالعه‌ی ۵۵۱ مقاله‌ی منتشر شده در مجله‌ی شعرپژوهی و در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۴۰۳، وضعیت کارنامه‌ی شعرپژوهی فارسی با تکیه برالگوی پژوهش، حوزه‌ها و موضوع‌ها و رویکردهای اصلی پژوهش‌ها، متون و شاعران پر تکرار و ادوار اصلی پژوهش تحلیل و نقد شده و جنبه‌های مغفول در تحقیقات ادبی معرفی شده‌است.

۱. ۱. پیشینه‌ی تحقیق

چنانکه از تحقیقات پیشین می‌توان دریافت، عمده‌ی پژوهش‌های مربوط به مقاله‌پژوهی دانشگاهی، به توصیف، نقد و به‌ندرت آسیب‌شناسی و تحلیل سیر کارنامه‌ی مقالات پژوهشی در ایران پرداخته‌اند. در این مقالات یا کتاب‌ها، اغلب، شاعران، نویسندگان و موضوعات پژوهش‌های دانشگاهی بررسی و نقد شده؛ چنانکه بسیاری از تحقیقات پیشین به بررسی مقالات علمی‌پژوهشی در حوزه‌ی شناسایی و نقد نویسندگان یا شاعرانی چون: مولوی، سعدی، حافظ، فردوسی و شاهنامه، نظامی، انوری، هدایت، آل احمد، نیما، اخوان، شاملو، سهراب، دولت‌آبادی و فروغ بسنده کرده‌اند یا از منظرهایی چون: ادبیات تطبیقی و ادبیات پایداری و گونه‌های ادبی، مقالات علمی و سیر آن‌ها را تحلیل کرده‌اند.

از میان محققان، حیدری (۱۳۹۸) به صورت توصیفی، مقالات نوشته شده در حوزه‌ی حافظ‌پژوهی را از سال ۱۳۷۱ تا ۱۳۸۰ بررسی کرده است. همچنین شیردخت مطلق قوچان (۱۳۹۹) به صورت توصیفی و انتقادی، مقالات ادبیات تطبیقی را در مجله‌ی *الدراسات الادبیه* دانشگاه لبنان، نقد کرده است. طالبی گنجه‌ای (۱۴۰۰) نیز ساختار پیشینه‌ی تحقیق را در مقالات علمی رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی تحلیل و آسیب‌شناسی کرده است. شیوه‌ی این پژوهش‌ها، سازگار بر مطالعه‌ی

کلیت پژوهش‌هاست و بیشتر ماهیتی توصیفی دارد و اجزای تحقیقات به صورت بسامدی-مقایسه‌ای، در آن‌ها بررسی نشده است.

از میان پژوهشگرانی که ساختاری نسبتا مشابه را با این تحقیق انتخاب کرده‌اند؛ علی‌زاده و نایبی (۱۳۹۷) با رویکرد علم‌سنجی، مقالات مجله‌ی *ادب فارسی* دانشگاه تهران را تحلیل محتوا کرده‌اند. در این پژوهش ۱۴۷ مقاله‌ی نمایه شده با تکیه بر متغیرهایی چون: جنسیت محققان، هم‌تالیفی، موسسات و دانشگاه‌های مربوط و اعضای هیئت تحریریه بررسی شده و به صورتی بسیار گذرا به کلیت موضوع و تنوع و زمان تالیف منابعِ تحقیق در پژوهش‌ها توجه شده است. (همان، ۲۲۳-۲۳۱) مرادی و احمدی (۱۳۹۸)، با تکیه بر مقالات علمی‌پژوهشی (۱۳۷۰ تا ۱۳۹۰) رویکردهای اصلی اخوان پژوهشی را در نقد معاصر بررسی کرده‌اند. در این پژوهش صرفا ۵۲ مقاله‌ی نمایه‌شده در پایگاه‌های علمی، تحلیل و آسیب‌شناسی شده و وضعیت مجلات علمی، مورد نظر نبوده است. محدود بودن تعداد مقالات و در نتیجه، امکان پرداختن به خطاهای محتوایی و پیشینه‌ای، از جنبه‌های مثبت این تحقیق است.(رک. همان، ۲۵۴-۲۵۸) همچنین مرادی و محمدی حسین‌آبادی (۱۴۰۲) با تحلیل مقالات منتشرشده در *مجله‌ی مطالعات ادبیات کودک* دانشگاه شیراز از آغاز تا۱۴۰۰، پژوهش‌های این حوزه را از منظرهای موضوعی، الگوی پژوهش و منابع و آثار پرتکرار و پراستناد بررسی و آسیب‌شناسی کرده‌اند. الگوی این پژوهش، نزدیک‌ترین روش به تحقیق پیشِ روست و بر اساس تنظیم پیکره‌ی مقالات، صورت گرفته و علاوه بر موضوع، منابع پرتکرار و همچنین پیوند دانشگاهی محققان نیز در آن بررسی شده است.

در مجموع پژوهش‌های یادشده، هیچ تحقیقی، گستره و چارچوب مقاله‌ی پیشِ رو را در حوزه‌ی مقالات حوزه‌ی شعرپژوهی و همچنین مقالات علمی‌پژوهشی زبان و ادبیات فارسی ندارد و از منظر موضوع در تحقیقات پیشین، مقالات *مجله‌ی شعرپژوهی از منظرهایی* چون: موضوع و حوزه‌ی پژوهشی، آثار و ادوار پربسامد پژوهش شعر فارسی تحلیل و بررسی نشده است.

۱. ۲. روش تحقیق

در این پژوهش، ابتدا پیکره‌ای از عنوان‌ها، چکیده‌ها، موضوعات و واژه‌های کلیدی مجموع مقالات (۵۵۱ مقاله) منتشرشده در مجله‌ی *شعر پژوهی دانشگاه شیراز (بوستان ادب)* از شماره‌ی نخست تا ۶۰ فراهم شده و سپس به روش تحلیل محتوا بر اساس شاخه‌های الگوی نظری، آثار و شاعران پرتکرار، موضوعات و حوزه‌های پژوهش، ادوار و قرن‌های مورد نظر پژوهشگران در مطالعات شعرپژوهی، از این پیکره استخراج و بررسی شده است. با توجه به تأثیر نوع رسم‌الخط در استخراج هوشمند داده‌ها، در استخراج اطلاعات، از دو روش جستجوی رایانه‌ای و همچنین خوانش متنی بهره گرفته‌شده تا نتایج آماری دقیق‌تر و با صحت اعتبار بیشتر ثبت شود.

۲. متن اصلی

محققان شعر فارسی، با توجه به سنت تحقیقات ادبی از سویی و از دیگرسو، متناسب با تخصص و سلیقه‌ی خود، در انتخاب روش و مسئله‌ی پژوهش و متون و آثار بررسی شده، رویکردهایی متفاوت و گاه شبیه هم داشته‌اند. در بخش اصلی این پژوهش، به تفکیک هریک از این حوزه‌ها در مقالات مجله‌ی شعرپژوهی بررسی و وضعیت آن معرفی خواهد شد.

۲. ۱. الگوی نظری غالب در پژوهش‌ها

چنانکه در جدول شماره‌ی یک مشاهده می‌شود، از ۵۵۱ مقاله‌ی نمایه شده در تارنمای مجله، ۳۹۷ مقاله (۷۱ ٪) بیشتر با روش‌های سنتی و عام ادبیات فارسی بررسی شده و نویسندگان آن‌ها کمتر به الگوها و نظریه‌های مرسوم در ادبیات توجه کرده‌اند.

در ۱۵۴ مقاله نیز، نویسندگان چه در روش تحقیق و چه در بدنه‌ی اصلی مقاله، متکی به یکی از الگوهای نظری مشخص بوده‌اند که از آن میان، اگر به صورت تجمیعی بنگریم، می‌توان گفت که در این تحقیقات، نظریه‌ها و الگوهای زبان‌شناسی با نگاه عام آن، بیشتر به کار رفته است.

از مجموع مقالات بررسی شده، ۴۵ مقاله (۸٪) با استفاده از الگوهای خاص زبان‌شناسی نوشته شده است. این میزان، بدون در نظرگرفتن مقالات حوزه‌ی زبان‌شناسی ساختارگرا و تحلیل گفتمان است که در بسیاری از مقالات، ماهیتی زبان‌شناسانه دارد. در پژوهش‌های زبان‌شناسانه، یکی از اصلی‌ترین حوزه‌های مورد نظر شعرپژوهان، استعاره‌ی مفهومی بوده که در ۱۱ مقاله اساس تحقیق قرار گرفته است؛ نکته‌ای که موید ترویج نسبی این منظر در تحقیقات شعر فارسی است. بر اساس نمونه‌ها، پژوهشگران در ۸ مقاله استعاره‌ی مفهومی اشعار را بر اساس الگوی لیکاف و جانسون تحلیل کرده‌اند و به دیگر زوایای نظری استعاره‌ی مفهومی، کمتر پرداخته‌اند؛ هرچند الگوی لانگاکر و فوکونیه و ترنر هم تاحدودی در مقالات کاربرد داشته است. از دیگر الگوهای بررسی در مقالات، نشانه‌شناسی ژنت و الگوی زبان‌شناسی یاکوبسن و زبان‌شناسی نقش‌گرای هلیدی است که در سه مقاله اساس قرار گرفته است؛ همچنین برخی شعرپژوهان، به نظریات زبان‌شناسی ریفاتر و باختین و چارلز پیرس(هر یکی در دو مقاله)، در تحقیقات خود توجه کرده‌اند. از زوایای مغفول در برخی از این پژوهش‌ها، کم‌توجهی به میزان سازگاری برخی نظریه‌ها با سنت شعر فارسی است که در تحلیل دقیق‌تر این مقالات می‌توان به آن پرداخت.

در ۲۵ مقاله (۴/۵٪) نیز، الگوهای روان‌شناسی، اساس تحلیل اشعار بوده که نشان‌دهنده‌ی اهمیت نظریات این حوزه در بررسی ادبیات فارسی، به‌ویژه شعر معاصر است. نکته‌ی قابل تأمل این است که در تحقیقات بررسی شده، نظریات روان‌شناسی، تنوع حوزه‌ی زبان‌شناسی را ندارد؛ به همین دلیل در ۱۰ مقاله، الگوی تحلیل اشعار و متون، روان‌شناسی یونگ بوده و پس از آن، در ۶ مقاله به الگوی فروید توجه شده است.

پژوهش‌گران، از میان نظریه‌های صورت‌گرایی و ساختارگرایی نیز، بیش از همه به الگوهای گریماس و پراپ (هریک در ۴ مقاله) نظر افکنده‌اند؛ هرچند سازگار کردن این الگو با شعر کهن، در مواردی صرفا توصیفی است و به سازگاری بستر الگو و متن نینجامیده‌است. دیگر نظریه‌های ساختارگرا عمدتاً به صورت منفرد در یک مقاله کارکرد داشته است. در کنار ساختارگرایی، بسیاری از محققان، شعر فارسی را از منظر گفتمان یا گفتمان انتقادی تحلیل کرده‌اند. نظریه‌ی گفتمان انتقادی فرکلاف با اساس قرارگرفتن در پنج مقاله، مهمترین الگوی پژوهشی این حوزه در مقالات مجله‌ی *شعرپژوهی* بوده است. نویسندگان ۴ مقاله نیز، بر اساس الگوی گفتمان لاکلائو و موفه به بررسی اشعار پرداخته‌اند و در ۳ مقاله نیز، الگوی میشل فوکو مدّ نظر بوده و در ۲ مقاله از الگوی ون لیوون استفاده شده است.

از دیگر نظریات پرکاربرد در تحقیقات شعر فارسی، پدیدارشناسی هوسرل بوده که ۳ مقاله، در قلمرو آن نوشته شده است. همچنین الگوی فلسفه‌ی وجودی هایدگر و سارتر و الگوی فلسفی استفان تولمین در دو مقاله اساس تحلیل بوده است که نشان‌دهنده‌ی کم‌توجهی به مباحث فلسفی در تحقیقات ادبی است.

جدول شماره‌ی ۱. الگوهای نظری پژوهش

ردیف	الگوهای نظری پژوهش	بسامد (مقاله)
۱	الگوهای زبان‌شناسی	۴۵
۲	الگوهای روان‌شناسی	۲۵
۳	الگوهای ساختارگرایی	۲۰
۴	الگوهای گفتمان انتقادی	۱۸
۵	الگوهای فلسفی	۱۵
۶	سایر الگوها	۳۱
۷	بدون الگو	۳۹۷
	جمع	۵۵۱

۲. ۲. شاعران پرتکرار در پژوهش‌ها

در مجموع مقالات مجله‌ی شعرپژوهی، محققان بیش از ۱۵۰ شاعر و شخصیت ادبی را اساس تحقیق قرار داده‌اند. در مقالات شماره‌های نخستین مجله، با توجه به سیاست علمی، هنوز نشانه‌هایی از تحقیقات حوزه‌ی نثر در پژوهش‌ها می‌توان دید؛ چنانکه هفت مقاله در تحلیل گلستان سعدی نوشته شده و از دیگر نثرنویسان، نصرالله منشی و سیمین دانشور و صادق هدایت، از موضوعات مورد توجه پژوهش‌گران بوده‌اند؛ نکته‌ای که اهمیت آثار را در قلمرو نثر فارسی نشان می‌دهد.

با این حال، چنانکه با سیاست علمی مجله هم‌خوانی دارد، بیش از نود درصد مقالات در موضوعات مربوط به شعر نوشته شده است. در کنار ۴۴ مقاله‌ی نمایه شده که دسته یا مجموعه‌ای از شاعران یک دوره را بررسی کرده، ۸۵ مقاله صرفاً با موضوع شعر یک شاعر مشخص نوشته شده و درباره‌ی ۱۶ شاعر نیز دو مقاله نوشته شده یا در دو مقاله، منظور پژوهشگران بوده‌اند. در مجموع، ۳۰ شاعر فارسی نیز بیش از دیگران مورد توجه محققان شعر بوده که در موضوعات مربوط به آنان، سه یا بیش از سه مقاله در شماره‌های مختلف منتشر شده است.

نکته‌ی قابل توجه در تحلیل میزان توجه به شاعران در پژوهش‌های شعرشناسی، مقبولیت فردوسی در مجموع مقالات بوده؛ به‌طوری که ۴۸ مقاله با موضوع اشعار او سروده شده که این نکته علاوه بر پیوند نگاه علمی مجله با مقوله‌ی شاهنامه‌پژوهی، مؤید علاقه‌ی شعرپژوهان معاصر به فردوسی بوده است. در ۴۵ مقاله نیز اساس تحقیق، شعر حافظ بوده؛ چنانکه نوشتن کتاب‌شناسی‌های متعدد درباره‌ی این دوتن، موید اهمیت این شاعران در تحقیقات زبان و ادب فارسی در دوران معاصر بوده است. (رک. ستوده، ۱۳۸۰: ۲۱۶–۲۱۷) البته می‌توان چنین استنباط کرد که توجه به حافظ در تحقیقات، بی‌ارتباط با نقش دانشگاه شیراز در حافظ‌پژوهی و پیوند مشاوران علمی مجله با نشست‌های تخصصی حافظ‌شناسی و مراکز مربوط به آن نبوده است. سومین و چهارمین شاعران مقبول پژوهندگان نیز، مولوی و عطار بوده‌اند که به ترتیب ۳۷ و ۳۰ مقاله بر اساس سروده‌های آنان نوشته شده است.

آنچه از مجموع مقالات پرتکرار از منظر شاعران می‌توان دریافت، این است که ادبیات حماسی و عرفانی بیش از دیگر گونه‌های تخصصی در مجله‌ی شعرپژوهی بازنمود داشته که این نکته شاید علاوه بر توجه عام محققان، به سیاست‌گذاری مجله نیز مربوط باشد؛ هرچند پیوند این توجه را با گرایشی شدن مقاطع دکتری در دانشگاه شیراز از میانه‌ی دهه‌ی هشتاد و افزایش آثار پژوهشی دانشجویان و دانش‌آموختگان این گرایش‌ها، نباید ندیده گرفت.

پنجمین شاعر شاخص در مقالات، سعدی است که ۲۷ مقاله با موضوع او نوشته شده؛ هرچند از مجموع این پژوهش‌ها، هفت مقاله مربوط به گلستان بوده است. در ۱۹ و ۱۶ مقاله نیز به‌ترتیب به خاقانی و نظامی پرداخته شده که مجموع این داده‌ها، کمی تمایل به تحلیل اشعار تعلیمی- اخلاقی، شعر مدحی- درباری و سروده‌های تغزلی و عاشقانه را در مجموع پژوهش‌ها و در مقایسه با حوزه‌های عرفانی و حماسی نشان می‌دهد. نکته‌ی دیگر اینکه ۷ شاعر اصلی پژوهش‌ها، از سخنوران متقدم فارسی‌اند و هیچ‌یک از شاعران معاصر در این جایگاه قرار نگرفته؛ نتیجه‌ای که نشان دهنده‌ی غلبه‌ی فضای ادبیات سنتی در تحقیقات دانشگاهی است.

از میان شاعران معاصر، نیما یوشیج و احمد شاملو و اخوان ثالث، مهمترین شاعران بررسی شده‌اند که دوازده مقاله درباره‌ی اشعار هریک نوشته شده است؛ یافته‌ای که جایگاه این شاعران را در ادبیات دانشگاهی نشان می‌دهد. ده مقاله نیز با موضوع سهراب سپهری و محمدرضا شفیعی کدکنی نوشته شده؛ هرچند توجه به م. سرشک در تحقیقات، تاحدودی متأثر از جایگاه دانشگاهی او بوده است؛ حال آنکه در موضوع فروغ فرخزاد ۹ مقاله نوشته شده است. نوع انتخاب پژوهشگران، بیانگر این است که در قالب‌های شعر معاصر، بیش از همه توجه آنان به شعر نیمایی بوده و گونه‌های شعر سپید و پساسپید و حتی شعر سنتی معاصر، کمتر توجه و تأیید محققان را برانگیخته است.

از دیگر شاعران شاخص در مقاله‌ها، ۸ مقاله در پیوند با سنایی، ۶ مقاله با موضوع انوری و سیمین بهبهانی و ۵ مقاله درباره‌ی صائب، بهار، حسین منزوی، خیام و رودکی نوشته شده است. از مجموع این داده‌ها، می‌توان به این نتیجه رسید که در میان شاعران سنتی معاصر، بهبهانی و منزوی تاحدودی پذیرش جامعه‌ی دانشگاهی را جلب کرده‌اند. همچنین بهبهانی پس از فروغ، دومین شاعر مقبول زن معاصر بوده است. نکته‌ی دیگر اینکه از شاعران سبک هندی، تنها صائب تاحدودی در تحقیقات جدی گرفته شده؛ هرچند به سنت ادبیات دانشگاهی، همچنان شعر سبک اصفهانی و هندی، کمتر مورد نظر پژوهشگران مقالات بوده است.

از شاعران انقلاب اسلامی، چهار مقاله درباره‌ی قیصر امین‌پور نوشته شده که بخشی از آن بر آمده از مقبولیت عام او و بخشی دیگر به دلیل جایگاه دانشگاهی اوست. با این حال باید تصریح کرد که شاعران دهه‌های اخیر، چندان در تحقیقات دانشگاهی منتشر در این مجله حضور نداشته‌اند.

جدول شماره‌ی ۲. صاحبان آثار بررسی‌شده

ردیف	صاحب اثر	بسامد (مقاله)	ردیف	صاحب اثر	بسامد (مقاله)
۱	فردوسی	۴۸	۲۰	خیام	۵
۲	حافظ	۴۵	۲۱	رودکی سمرقندی	۵
۳	مولوی	۳۷	۲۲	فخرالدین اسعد گرگانی	۴
۴	عطار نیشابوری	۳۰	۲۳	قیصر امین پور	۴
۵	سعدی	۲۷	۲۴	نصرالله منشی	۴
۶	خاقانی شروانی	۱۹	۲۵	اسدی طوسی	۴
۷	نظامی گنجوی	۱۶	۲۶	جامی	۴
۸	نیما یوشیج	۱۲	۲۷	میرزاده عشقی	۳
۹	احمد شاملو	۱۲	۲۸	نصرت رحمانی	۳
۱۰	اخوان ثالث	۱۲	۲۹	یدالله رویایی	۳
۱۱	شفیعی کدکنی	۱۰	۳۰	خواجوی کرمانی	۳
۱۲	سهراب سپهری	۱۰	۳۱	سیمین دانشور	۳
۱۳	فروغ فرخزاد	۹	۳۲	سیاوش کسرایی	۳
۱۴	سنایی غزنوی	۸	۳۳	صادق هدایت	۳
۱۵	انوری	۶	۳۴	صاحبان اثر با یک‌بار تکرار	۸۵
۱۶	سیمین بهبهانی	۶	۳۵	شاعران دوره یا سبک خاص	۴۴
۱۷	صائب تبریزی	۵	۳۶	شاعران دو بار تکرارشده	۱۶
۱۸	ملک‌الشعرای بهار	۵	۳۷	شاعران نامعلوم	۳
۱۹	حسین منزوی	۵			

۲. ۳. آثار پر تکرار

چنانکه در جدول شماره‌ی سه دیده می‌شود؛ آثار پرتکرار در تحقیقات، رابطه‌ای مستقیم با شاعران اصلی دارد. شاهنامه‌ی فردوسی و دیوان حافظ، اصلی‌ترین متون شعری است که درباره‌ی آن‌ها مقاله نوشته شده است. سومین اثر پرتکرار، *مثنوی مولوی* است که ۲۱ مقاله در این موضوع نگاشته شده؛ البته کلیات شمس نیز در ۱۶ مقاله اساس تحقیق قرار گرفته که از میان آن‌ها، به‌جز سه مقاله که متکی بر رباعیات مولوی بوده، نویسندگان دیگر مقالات بر غزلیات شمس تمرکز کرده‌اند. اصرار پژوهشگران بر تحلیل مثنوی در مقایسه با *غزلیات مولوی*، شاید بیش از همه بر آمده از پیوند آن با دانش نظری عرفان و دروس مقاطع مختلف ادبیات بوده است. ۱۶ مقاله نیز بر اساس *دیوان خاقانی* نوشته شده که در آن، تاکید بیش‌تر بر قصاید او بوده است. نکته‌ی مهم در موضوع خاقانی‌پژوهی، اهمیت قصیده‌ی «ترسائیه» است که به صورت مستقل، دو مقاله با محوریت آن نوشته شده است.

از بین آثار عطار همچنان *منطق‌الطیر* بیشترین کارکرد را در تحقیقات عرفانی دارد؛ چنانکه ۱۳ مقاله درخصوص آن نوشته شده و دیگر آثار عطار کمتر و به صورت پراکنده تحلیل شده است. از آثار دیگر عطار، *الهی‌نامه* و *مصیبت‌نامه*

هریک در سه مقاله و *اسرارنامه* و دیوان هریک در دو مقاله مطالعه شده است. درباره‌ی آثار سعدی نیز (منهای *گلستان*)، ۹ مقاله با موضوع بوستان و ۷ مقاله با محوریت غزلیات نوشته شده که مؤید فاصله‌ی توجه محققان بین مطالعه‌ی غزلیات سعدی و حافظ است؛ نگاهی که بیشتر متأثر از نقد منتقدان ادبیات معاصر بر اشعار و جایگاه سعدی، به تحقیقات دانشگاهی راه یافته است. نکته‌ی دیگر، سازگاری متون پرتکرار بررسی‌شده با عنوان درس‌های رشته‌ی ادبیات است که پژوهندگان را از مداقه در حوزه‌های کمتر شناخته، بازداشته است.(رک. سایت سرفصل‌های وزارت علوم)

هشت مقاله نیز با موضوع دیوان سنایی نوشته شده؛ نکته‌ای که کم‌توجهی پژوهشگران را به حدیقه و دیگر مثنوی‌های سنایی نشان می‌دهد.

در حوزه‌ی نظامی‌پژوهی، سه مقاله به صورت نسبتاً کلی به *خمسه‌ی نظامی* پرداخته و ۴ مقاله نیز به صورت مستقل با موضوع خسرو و شیرین یا *هفت‌پیکر* نوشته شده است. پس از این دو اثر به ترتیب در سه و دو مقاله نیز، اساس تحقیق بر *مخزن‌الاسرار* و *لیلی و مجنون* قرار گرفته است. از دیگر منظومه‌های فارسی، *گرشاسب‌نامه‌ی* اسدی توسی و *ویس و رامین* فخرالدین اسعد گرگانی هریک در چهار مقاله بررسی شده‌اند که نشان دهنده‌ی جایگاه نسبی این دو اثر در تحقیقات شعر فارسی بوده است.

یکی از ابعاد تمایز تحقیقات شعر کهن و معاصر، در انتخاب اشعار، تأکید بر مجموعه‌اشعار شاعران در پژوهش‌های شعر معاصر بوده است. با این حال برخی از اشعار معاصر در سیر تحقیقات بازنمون بیشتری داشته که از آن میان باید به *منظومه‌ی مانلی* نیما یوشیج اشاره کرد که سه مقاله‌ی مستقل درباره‌ی آن نوشته شده؛ همچنین شعر نشانی سهراب نیز بیش از دیگر اشعار معاصر، به صورت مستقل منظور پژوهشگران بوده و دو مقاله به تحلیل آن اختصاص یافته است.

جدول شماره‌ی ۳. آثار پرتکرار

ردیف	اثر بررسی شده	بسامد (مقاله)	ردیف	اثر بررسی شده	بسامد (مقاله)
۱	شاهنامه‌ی فردوسی	۴۶	۱۹	خسمه‌ی نظامی	۳
۲	دیوان حافظ	۴۲	۲۰	رباعیات خیام	۳
۳	مثنوی معنوی مولوی	۲۱	۲۱	رباعیات مولوی	۳
۴	منطق‌الطیر عطار نیشباوری	۱۳	۲۲	مصیبت‌نامه‌ی عطار نیشابوری	۳
۵	غزلیات شمس	۱۱	۲۳	منظومه‌ی مانلی نیما یوشیج	۳
۶	دیوان خاقانی	۱۱	۲۴	اسرارنامه‌ی عطار نیشابوری	۲
۷	بوستان سعدی	۹	۲۵	غزلیات صائب	۲
۸	دیوان سنایی	۸	۲۶	برزونامه‌ی کوسج	۲
۹	غزلیات سعدی	۷	۲۷	تذکره‌الشعرای دولتشاه سمرقندی	۲
۱۰	گلستان سعدی	۷	۲۸	تذکره‌الاولیای عطار	۲
۱۱	خسرو و شیرین نظامی	۴	۲۹	دیوان انوری	۲
۱۲	کلیله و دمنه‌ی منشی	۴	۳۰	دیوان عطار	۲
۱۳	گرشاسب‌نامه‌ی اسدی توسی	۴	۳۱	قصیده‌ی ترساییه‌ی خاقانی	۲
۱۴	هفت پیکر نظامی	۴	۳۲	کشف‌المحجوب هجویری	۲

۱۵	ویس‌ورامین‌فخرالدین‌اسعد گرگانی	۴	۳۳	کلیات شمس مولوی	۲
۱۶	مخزن‌الاسرار نظامی	۳	۳۴	لیلی و مجنون نظامی	۲
۱۷	قصاید خاقانی	۳	۳۵	منظومه‌ی نشانی سهراب سپهری	۲
۱۸	الهی‌نامه‌ی عطار	۳			

۲. ۴. موضوع‌ها و حوزه‌های اصلی پژوهش

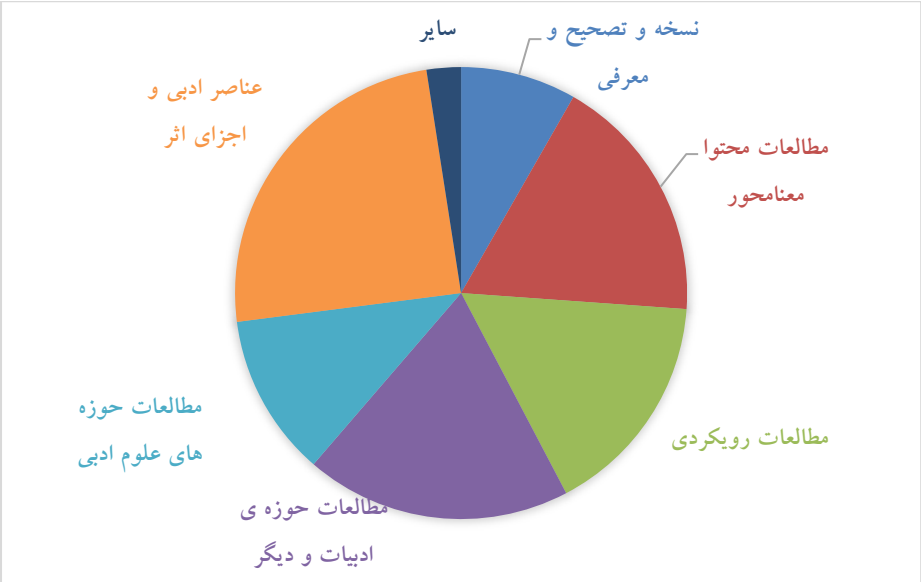
یکی از زاویه‌های مهم در پژوهش‌های دانشگاهی، موضوع تحقیقات و انتخاب بستر اولیه‌ی پژوهش است که در موفقیت رویکرد و نتایج پژوهش بسیار اهمیت دارد (ر.ک. نظری، ۱۳۹۶: ۵۵)؛ به همین سبب، اغلب منتقدان پژوهش‌های دانشگاهی، انتخاب موضوع و مسئله‌سازی را نقطه‌ی آغاز پژوهش دانسته‌اند. (فتوحی، ۱۳۹۸: ۱۳۰)

چنانکه در جدول شماره‌ی یک نشان داده شده است، در ۵۵۱ مقاله‌ی بررسی شده، یک یا دو یا چند موضوع یا حوزه‌ی اصلی یا رویکرد، اساس تحقیق قرار گرفته که در عنوان، چکیده و متن مقاله برجسته بوده است. در یک نگاه کلی می‌توان گفت که بیشترین توجه محققان شعرپژوهی در بررسی متون (در ۱۹۰ مقاله)، معطوف به عناصر ادبی و اجزای تشکیل دهنده‌ی متون و اشعار بوده است. پس از آن، در ۱۴۷ مقاله نیز پژوهشگران، اساس تحقیق خود را بر تحلیل پیوند ادبیات با دیگر شاخه‌های علوم انسانی و هنر و به‌ندرت علوم تجربی و مولفه‌های کلی یا جزیی آن‌ها قرار داده‌اند.

سومین دسته از تحقیقات پرتکرار، مقالاتی است(۱۳۸ مقاله) که موضوع یا درونمایه یا نقش‌مایه‌ای را در اشعار بررسی کرده یا به شرح و مباحث مربوط به خوانش و دریافت متن ادبی، توجه کرده است. در ۱۲۵ مقاله نیز، پژوهشگران، اشعار را با رویکردی نقدمحور یا بر پایه‌ی نگرش‌ها و نظریات مختلف ادبی تحلیل کرده‌اند. در ۹۰ مقاله نیز، مبنای پژوهش، مباحث مربوط به کلیات علوم ادبی و زیرشاخه‌های آن بوده و در ۶۴ مقاله، بیش از همه محققان بر نسخه‌پژوهی و تصحیح و ضبط متون و اشعار متمرکز بوده‌اند. در نگاهی کلی می‌توان گفت که غالب پژوهش‌ها، ابعاد سنت ادبی آثار را بررسی کرده و جنبه‌های زبانی کمتر مورد نظر محققان شعرپژوهی بوده است.

در ادامه و در بخش‌های جداگانه، وضعیت هریک از این حوزه‌های اصلی تحلیل و مقایسه شده است.

نمودار شماره‌ی ۱. موضوع و حوزه‌ی اصلی پژوهش‌ها

۲. ۴. ۱. مطالعات رویکردی

از منظر رویکردِ غالب در تحقیقات بررسی‌شده، فارغ از عمده‌ی مقالات که با نگاهی تحلیلی یا توصیفی متون را با نگاه استنتی بررسی کرده‌اند؛ در ۱۲۵ مقاله، رویکردهایی مشخص در بررسی اشعار به کار رفته که معرفی آن‌ها تاحدودی، در مطالعات شعرپژوهی اهمیت دارد. مهمترین این رویکردها، بررسی اشعار شاعران با نگاه تطبیقی- مقایسه‌ای است که ۵۴ مقاله به آن اختصاص یافته است. این دسته مقالات عمدتاً (۲۹ مقاله) یک یا چند شاعر فارسی را از منظرهای ادبی و محتوایی با هم مقایسه کرده‌اند و پس از آن، در ۱۲ مقاله نیز، اساس تطبیق، شاعران فارسی و عربی بوده است. به‌ندرت نیز در مقالات، مقایسه‌ی شاعران فارسی را با سخنوران و آثار هندی، انگلیسی، آلمانی و ... می‌توان دید که این‌ویژگی با زبان و اهداف کلان مجله، سازگاری دارد.

دومین حوزه‌ی اصلی مطالعات رویکردی (با ۱۹ مقاله)، نقد و تحلیل اشعار فارسی، با تکیه بر ویژگی‌های مکاتب ادبی و هنری است. از مقالات این حوزه، پنج و سه مقاله، به ترتیب بر اساس مؤلفه‌های مدرنیسم و رمانتیسیسم نوشته شده و دیگر مکاتب، کمتر در تحقیقات شعرپژوهی مطرح بوده است؛ حال آنکه به‌ویژه در شعر معاصر فارسی، سمبولیسم و سوررئالیسم تاثیراتی جدی بر تحولات ادبی و شکل‌گیری جریان‌ها نهاده است. ۱۵ مقاله نیز با رویکرد تحلیل گفتمان سامان یافته که عمدتا پیوند سه‌گانه‌ی ادبیات / زبان‌شناسی/ جامعه‌شناسی را نشان می‌دهد. همچنین در ۱۳ مقاله، اشعار بر اساس گونه‌های نقد ادبی تحلیل شده که از میان آن‌ها، نقد اسطوره‌ای (۳ مقاله) بیشترین بازنمود را داشته است. مطالعات حوزه‌های بوطیقا (۵ مقاله)، زیباشناسی و پدیدارشناسی (هریک ۴ مقاله) و ریخت‌شناسی و بینامتنیت (هریک ۳ مقاله) دیگر رویکردهای اصلی در نقد اشعار فارسی بوده که به محوریت نظریه‌ها و نقدهای جدید به کارنامه‌ی شعرپژوهی راه یافته است.

جدول شماره‌ی ۴. مطالعات رویکردی

موضوع ها	زیرموضوع‌ها	بسامد
مطالعات رویکردی	بررسی تطبیقی/ مقایسه‌ای	۵۴
	مکتب‌های ادبی و هنری	۱۹
	تحلیل گفتمان	۱۵
	انواع نقد و نقد ادبی/رویکردهای نقد و بررسی	۱۳
	رویکردهای پراکنده	۵
	بوطیقا	۵
	زیباشناسی	۴
	پدیدارشناسی	۴
	ریخت‌شناسی	۳
	بینامتنیت	۳
	جمع	۱۲۵

۲. ۴. ۲. مطالعات حوزه‌ی ادبیات و دیگر علوم

نزدیک به ۱۵۰ مقاله‌ی نمایه شده، بر اساس پیوند شعر و ادبیات و دیگر علوم نوشته شده است. چنانکه در جدول شماره‌ی ۵ مشهود است؛ ۳۰ مقاله بر اساس شعر و پیوند آن با مبانی و ویژگی‌های علم زبان‌شناسی نوشته شده است. در بسیاری از این مقالات، نگاهی عام به زبان‌شناسی و پیوند آن با ادبیات، مدّ نظر محققان بوده؛ البته در تعدادی از مقالات نیز، پژوهشگران بر مباحث نشانه‌شناسی، معناشناسی و زبان‌شناسی ساختارگرا متمرکز شده‌اند. علاوه بر این، در هفت مقاله، اساس تحقیق بر هنجارگریزی و آشنایی‌زدایی در شعر بوده که می‌توان آن را نیز به علم زبان‌شناسی نسبت داد.

از دیگر حوزه‌های اصلی که مقالاتی متمایز را به کارنامه‌ی شعرپژوهی افزوده، پیوند شعر فارسی و هنر است. محققان ۱۷ مقاله را با این موضوع نوشته‌اند که از بین آن‌ها، ۸ مقاله بر پیوند شعر و موسیقی متمرکز شده و ۴ مقاله نیز پیوند این حوزه را با هنر نمایش بررسی کرده است. پیوند شعر با نگارگری و معماری و خوشنویسی از دیگر زوایای بررسی متون است که حوزه‌هایی جدید را فراروی محققان قرار داده است. در ۱۶ مقاله نیز پژوهشگران بیشتر مفاهیم سیاسی و اجتماعی را در تاریخ شعر یا اشعار فارسی بررسی کرده‌اند که این دست تحقیقات، اغلب با نگاهی سنتی به ادبیات شکل گرفته‌اند.

همچنین در ۱۵ مقاله، اصطلاحات عرفانی در اشعار بررسی شده؛ هرچند این مقالات جدا از ۱۱ مقاله‌ای است که به پیوند کلیت عرفان و شعر پرداخته است. شعر و پیوند آن با روان‌شناسی، فلسفه، تاریخ، علوم دینی و دیگر علوم از قبیل فیزیک، جغرافیا، حقوق، رسانه و...، از حوزه‌هایی نسبتا جدید است که در برخی مقالات به آن‌ها توجه شده؛ هرچند این زوایای تازه را نمی‌توان، تجربه‌های تعیین‌کننده و تاثیرگذار در تحقیقات شعر فارسی دانست.

جدول شماره‌ی ۵. مطالعات برآمده از پیوند ادبیات و دیگر علوم

مطالعات حوزه‌ی ادبیات و دیگر علوم	**زبان‌شناسی**	۳۰
	شعر و هنر	۱۷
	امور سیاسی و علوم اجتماعی	۱۶
	ادبیات عرفانی و ادبیات و اصطلاحات صوفیانه	۱۵
	شعر و روان‌شناسی	۱۳
	شعر و عرفان	۱۱
	شعر و فلسفه	۱۰
	شعر و تاریخ	۹
	ادبیات و دین و کلام	۹
	شعر و علوم دیگر	۷
	هنجارگریزی و آشنایی‌زدایی	۷
	ادبیات و دیگر حوزه‌ها (فرهنگ و رسانه)	۳
	جمع	۱۴۷

۲. ۴. ۳. مطالعات محتوا/ معنامحور

از مقالات بررسی شده، در ۶۲ پژوهش، یک یا چند مفهوم بنیادی در متون شعر بررسی شده است. این مفاهیم گستره‌ای شاخص دارد؛ با این حال چند مفهوم کلیدی بیشتر مدّ نظر محققان بوده است. از آن میان، مرگ در هفت مقاله اساس تحقیق بوده و در شش مقاله نیز، پژوهشگران به مفهوم هویت و تجلی آن در اشعار پرداخته‌اند. دیگر مفهوم کلیدی عشق است که

به همراه معشوق، مجموعاً در هشت مقاله تحلیل شده و همچنین جنسیت و جنگ و دیگری، از دیگر مفاهیم رایج در شعرپژوهی بوده است. مطالعات حوزه‌های مضمون و موتیف‌ها نیز تاحدودی با این دست مقالات همسویی دارد. از کاستی‌های برخی از تحقیقات مربوط به مضامین و محتوای اشعار، کم‌توجهی محققان به نتایج تحقیقات پیشینه و مقایسه نکردن یافته‌های خود با آثار مربوط به دیگر متون و شاعران و تحلیل تمایز شاعران در این مضامین با یکدیگر است.

در ۲۸ مقاله نیز، اساس تحقیق معرفی جایگاه، سیما یا نشان یک شخصیت تاریخی یا ادبی در اشعار بوده است. ویژگی این مقالات نبود تکرارشوندگی آن‌هاست، چنانکه هریک از شخصیت‌ها، صرفاً در یک مقاله بررسی شده است. ویژگی این پژوهش‌ها، برجستگی شخصیت‌های شاهنامه در آن‌هاست؛ چنانکه مقالاتی با محوریت افرادی چون: بهمن، بیژن، تهمینه، جمشید، رستم، سهراب، کاووس، سودابه، ضحاک، فریدون، کاوه، گرشاسب و... نوشته شده است. البته شخصیت‌های کاوه و ضحاک و کاووس به‌ندرت در مقالات تکرارشوندگی دارد. مقالات حوزه‌ی اعلام جغرافیایی را نیز می‌توان با این دست پژوهش‌ها مشابه دانست؛ هرچند محققان زبان و ادبیات فارسی کمتر به واکاوی این اعلام در دیوان‌ها و منظومه‌ها توجه کرده‌اند.

یکی دیگر از مسئله‌ی اصلی تحقیقات، شرح ابیات و واکاوی و بررسی اصطلاحات و لغت‌های ناشناخته یا کم‌شناخته در اشعار و تلاش برای رسیدن به خوانش و دریافتی مناسب و صحیح از آثار است که مجموعاً در ۳۶ مقاله بازنمود دارد و حوزه‌ای پرطرفدار را در پژوهش‌های شعر فارسی نشان می‌دهد. در ۱۷ مقاله هم محقق کوشیده است صرفاً یک بیت را به‌نحوی صحیح یا جدید شرح یا دشواریابی کند.

جدول شماره‌ی ۶. مطالعات محتوامحور

مطالعات محتوا/ معنامحور	مفاهیم بنیادی	۶۲
	اعلام، شخصیت‌های ادبی و تاریخی	۲۸
	شرح	۲۱
	اصطلاح و لغت	۸
	خوانش	۷
	مضمون	۵
	موتیف‌ها	۴
	اعلام مکانی	۳
	جمع	۱۳۸

۲. ۴. ۴. مطالعات حوزه‌ی علوم ادبی

از میان ۹۰ مقاله‌ای که بر علوم ادبی و پیوند آن با شعر متمرکز شده؛ نویسندگان ۳۰ مقاله بررسی گونه‌شناسانه اشعار و پیوند آن با انواع ادبی را اساس قرار داده یا بر مطالعه‌ی نوعی خاص و مشخص تأکید کرده‌اند. این مقالات جدا از مقالات مربوط به ادبیات عرفانی است و تنوعی نسبتا زیاد دارد و اغلب مربوط به اشعار کهن فارسی است. از میان گونه‌های ادبی، تاحدودی مرثیه، مفاخره، هجو و حماسه در مقالات تکرارشوندگی دارد و دیگر انواع شعر، به صورت موردی بررسی شده یا به آن‌ها اصلا توجهی نشده است. نکته‌ی قابل تأمل در تحقیقات، جایگزین شدن مطالعات مکتب‌شناسانه و جریان‌شناسی

در شعر معاصر با مطالعات انواع ادبی است که در ۱۱ مقاله بازنمود دارد و بیشتر سازگار با جریان‌های شعر عصر پهلوی دوم است و ادبیات پس از انقلاب یا عصر مشروطه و رضاشاهی کمتر در آن‌ها برجسته بوده است. البته جایگزینی درس مکتب‌ها در سرفصل جدید کارشناسی زبان و ادبیات فارسی و کمرنگی درس انواع ادبی در آن نیز در این تغییر، بی‌تاثیر نبوده است . همچنین در ده مقاله، رابطه‌ی مخاطب و شاعر و مباحث تأثیرشناسی تحلیل شده که نویدبخش نگاهی جدید به مطالعات شعرپژوهی است.

چنانکه در جدول زیر دیده می‌شود، قالب‌های ادبی به‌ویژه قصیده و مثنوی و غزل، ادبیات محلی و عامیانه، سبک‌شناسی، عروض و قافیه، دستور و تاریخ ادبیات، از دیگر حوزه‌های اصلی علوم ادبی است که پژوهشگران به آن‌ها توجه کرده‌اند و رابطه‌ی مستقیم مسئله‌ی تحقیق و سرفصل‌های دروس رشته‌ی ادبیات، با ضرورت نوشتن این مقالات را می‌توان محتمل دانست.

جدول شماره‌ی ۷. مطالعات علوم ادبی

مطالعات حوزه‌های علوم ادبی	انواع شعر و گونه‌های ادبی	۳۰
	جریان‌شناسی	۱۱
	تأثیر بر مخاطب و مخاطب‌شناسی	۱۰
	قالب‌های ادبی	۹
	ادبیات محلی و عامیانه	۸
	سبک‌شناسی	۸
	وزن و عروض و قافیه	۶
	دستور	۴
	تاریخ ادبیات	۴
	جمع	**۹۰**

۲. ۴. ۵. عناصر ادبی و اجزای اثر

بیشترین مقالات نمایه شده، به عناصر ادبی و شگردی متون توجه کرده؛ نکته‌ای که بیانگر غلبه‌ی عنصر ادبیات در پژوهش‌های شعر فارسی است. ۳۹ مقاله شگردهای شاعران را در خلق ادبی بررسی کرده که از آن میان، بیشترین اقبال به تمثیل و پس از آن تلمیح بوده و اغلب مقاله‌ها نیز یکی از ویژگی‌های هنر شاعری را، متناسب با شاعر و اثر مورد نظر، تحلیل کرده است. در بیش از ۳۰ مقاله نیز، عناصر داستانی و روایی در متون بررسی شده است. البته علاوه بر این نمونه‌ها، برخی (۸ مقاله) از تحقیقات مربوط به شماره‌های نخستین مجله‌ی شعرپژوهی است و پیوندی با هنر شاعری ندارد؛ اما در تعدادی از مقالات؛ به‌ویژه در حوزه‌ی شعر معاصر و منظومه‌های داستانی، پیوند شعر و داستان و ظهور عناصر روایی در اشعار فارسی تحلیل و نقد شده است. در ۲۷ مقاله نیز به تصویرآفرینی شاعر اشاره شده است. این مقالات جدا از مقالاتی است که نویسندگان به صورت موردی استعارات و نمادهای متون یا آرایه‌ی تشبیه و کارکرد رنگ را در آن‌ها تحلیل کرده‌اند و این پژوهش‌ها، از زاویه‌ای با مبحث صور خیال پیوند مستقیم دارند. مهمترین عنصر تصویری بررسی شده در مقالات، تصویر معشوق و عاشق است که جمعاً در شش مقاله بازنمود داشته است. در تحقیقات حوزه‌ی استعاره‌شناسی نیز بیشترین تحقیقات (۶ مقاله) از منظر استعاره‌ی مفهومی بوده و دیگر مقالات، عمدتاً استعاره را در تعریف سنتی آن بررسی کرده‌اند.

دسته‌ی مهم دیگر، بررسی اشعار از زاویه‌ی ساختار اثر است. در تعدادی از این مقالات، منتقدان با نگاه سنتی، برخی ویژگی‌های تقویت‌کننده‌ی ساختار اشعار را تحلیل کرده‌اند. در پنج مقاله نیز با بهره‌گیری از نظریات ساختارگرایانه، شعر یا اشعاری نقد و مؤلفه‌های آن معرفی شده است و به‌ندرت در برخی مقالات به پیوند ساختار و معنا/محتوا در متون توجه شده است.

در ۱۵ مقاله نیز نمادها و رمزهای یک متن بررسی شده که عمدتا متعلق به شعر معاصر بوده و ماهیتی تاویلی –تفسیری داشته است. حال آنکه در مقالات نشانه‌شناسانه، بیشتر محققان بر اساس نظریات زبان‌شناسی، اشعار را نقد کرده‌اند. در کارنامه‌ی مجله‌ی شعرپژوهی، یکی دیگر از حوزه‌های مهم و پربسامد، مقالاتی است که اسطوره‌ها یا اساطیر متن را بررسی کرده و غالبا با شعر حماسی یا شعر نوحماسی و تحقیقات گرایش دکتری پیوند دارند. اسطوره‌های بررسی‌شده در اشعار، معمولا منفرد و غیرتکراری‌اند؛ با این حال اسطوره‌ی «دیو» در سه‌مقاله تحلیل و نقد شده که جایگاه آن را در مطالعات شعر نشان می‌دهد. در بررسی‌های کهن‌الگویانه نیز بیشتر پیوندی میان شعر و حماسه/ روایت و روان‌شناسی دیده می‌شود و کهن‌الگوی پیر خرد یا پیر دانا در دو مقاله تکرار شده است؛ اما دیگر کهن‌الگوها چون: نبرد پدر و پسر، کودکان طردشده، سفر قهرمان و ...، به صورت موردی در تحقیقات نمود یافته است.

جدول شماره‌ی ۸. عناصر ادبی و اجزای اثر

عناصر ادبی و اجزای اثر	آرایه‌ها و شگردها	۳۹
	روایت و شعر و داستان	۳۲
	ساختار	۲۰
	کلیت تصویر / تخیل/ صور خیال	۲۷
	نماد و نمادشناسی	۱۵
	اسطوره	۱۳
	کهن الگو	۱۲
	استعاره	۱۱
	ادبیات داستانی	۸
	نشانه	۶
	شعر و رنگ	۴
	تشبیه	۳
	جمع	۱۹۰

۲. ۴. ۶. مطالعات نسخه‌شناسی و تصحیح و معرفی اشعار و آثار

از مهمترین حوزه‌های کیفی مقالات، آثاری است که با محوریت مباحث مربوط به نسخه‌شناسی و تصحیح نوشته شده است؛ هرچند در مجموع این بخش، در تحقیقات مجله‌ی شعرپژوهی در مقایسه با مجلات بسیاری از دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی، جایگاهی درخشان ندارد. چنانکه در جدول شماره‌ی ۹ دیده می‌شود، هدف اصلی ۲۰ مقاله، تصحیح بیت یا ابیاتی از دیوان‌ها یا منظومه‌های فارسی و رسیدن به نکات تصحیحی بوده است که عمدتا با ابیات موجود در سرفصل

درس‌ها سازگاری دارد. دومین حوزه‌ی مهم در این تحقیق‌ها، تلاش برای تبارشناسی یا معرفی شاعر یک شعر سرگردان یا واکاوی صحت و سقم انتساب اثری به شاعر بوده که ۱۶ مقاله با محوریت آن نوشته شده است. معرفی نسخه‌های تازه یافته یا تحلیل جنبه‌های مغفول نسخ، از دیگر حوزه‌های مهم پژوهشی بوده که با رساله‌های دانشجویی پیوند دارد؛ هرچند مقالاتی که حوزه‌ی معرفی و ثبت ابیات نویافته نوشته شده، با وجود اهمیتش کمتر مورد توجه بوده؛ حال آنکه این دست پژوهش‌ها در بسیاری از مجلات علمی نسخه‌شناسی و متن‌پژوهی بسامدی بالا دارد.

جدول شماره‌ی ۹. مطالعات حوزه‌ی تصحیح و نسخه‌پژوهی

نسخه و تصحیح و معرفی	تصحیح	۲۰
	تبارشناسی	۱۶
	معرفی نسخه	۷
	ابیات نویافته	۶
	معرفی شاعر	۶
	نسخه‌شناسی	۵
	ضبط شعر	۳
	معرفی اثر	۱
	جمع	۶۴

۲. ۴. ۷. سایر حوزه‌ها

از مقالات نمایه شده، ۱۹ مورد به سایر موضوعات حوزه‌ی شعر پرداخته‌اند که از آن میان پنج مقاله مربوط به مباحث آسیب‌شناسانه در مطالعات شعر است و دیگر مقالات هم به طور پراکنده در دیگر حوزه‌ها نوشته شده است. کم‌توجهی به جنبه‌های آسیب‌شناسانه در تحقیقات شعر، از مهمترین حوزه‌های مغفول در پژوهش‌های دانشگاهی است.

جدول شماره‌ی ۱۰. سایر حوزه‌ها

سایر	آسیب‌شناسی	۵
	بازسرایی	۱
	سایر	۱۳
	جمع	۱۹

۲. ۵. دوره‌های بررسی شده در مقالات

چنانکه از اطلاعات جدول شماره‌ی ۱۱ می‌توان دریافت؛ از منظر زمانی، بیشتر مقالات بررسی شده شعر کهن فارسی را بررسی کرده‌اند؛ با این حال ۱۷۰ مقاله با موضوع شعر یا شاعران پس از مشروطه تا دهه‌ی ۹۰ نوشته شده که نشان‌دهنده‌ی جایگاه برجسته‌ی تحقیقات شعر معاصر، در مقالات منتشر شده است. هرچند غالب این مقالات مربوط به شعر عصر پهلوی، به‌ویژه پهلوی دوم است و آثار شاعران دوران مشروطه و پس از انقلاب، به‌خصوص دهه‌های اخیر، کمتر نقد و تحلیل و بررسی شده است.

در هزاره‌ی پیش از دوران معاصر (قرن چهارم تا سیزدهم)، بیشترین مقاله (۱۰۳مورد) با موضوع شاعران سده‌ی ششم نوشته شده که جایگاه این دوران را در شعر کهن نشان می‌دهد. علاوه بر آن ۷۴، ۷۱ و ۶۴ مقاله نیز به ترتیب شعر و

شاعران سده‌های هشتم، هفتم و چهارم را معرفی و بررسی کرده است. نکته‌ی تامل‌برانگیز، سازگاری حجم مقالات قرون مهم با تعداد واحدهای تدریس دانشگاهی مقطع کارشناسی و گرایش‌های تحصیلات تکمیلی است(رک. سایت سرفصل‌های وزارت علوم: https://www.msrt.ir/fa/grid) که شاید به این دلیل باشد که بسیاری از پژوهشگران، مساله‌ی تحقیق خود را بر اساس مباحث تدریس‌ها و مطالعات مربوط به آن‌ها یافته‌اند.

قرن‌های پنجم و سیزدهم و یازدهم نیز با ۱۹ و ۱۵ مقاله، در جایگاه بعد تحقیقات شعرپژوهی قرار گرفته‌اند که این ترتیب نیز با اهمیت آن‌ها در مواد درسی و بسامد نسبی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشگاهی و دروس تاریخ ادبیات سازگار است. سده‌های نهم (۱۲ مقاله)، دهم (۷ مقاله) و دوازدهم (۶ مقاله) کم‌اهمیت‌ترین حوزه‌های شعرپژوهی بر اساس مقالات بوده که در نگاهی کلی، بیانگر این باور رایج است که اوج شعر فارسی تا سده‌ی هشتم بوده و از سده‌ی نهم به بعد، افول کرده و جایگاه خویش را از دست داده است. اینکه در دروس رشته‌ی ادبیات (جدا از سبک‌شناسی و تاریخ ادبیات)، جایگاهی برای اشعار این سده‌ها وجود ندارد، خود بیانگر رابطه‌ی مستقیم محتوای دروس و حوزه‌های شعرپژوهی در مقالات منتشر شده است.

جدول شماره‌ی ۱۱. دوره‌های زمانی

ردیف	دوره	بسامد
۱	قرن چهارم	۶۴
۲	قرن پنجم	۳۰
۳	قرن ششم	۱۰۳
۴	قرن هفتم	۷۱
۵	قرن هشتم	۷۴
۶	قرن نهم	۱۲
۷	قرن دهم	۷
۸	قرن یازدهم	۱۵
۹	قرن دوازدهم	۶
۱۰	قرن سیزدهم	۱۹
۱۱	دوران معاصر	۱۷۰

۳. نتیجه‌گیری

آنچه از تحلیل ۵۵۱ مقاله‌ی نمایه شده در مجله‌ی شعرپژوهی دانشگاه شیراز (از شماره‌ی ۱ تا ۶۰) می‌توان نتیجه گرفت، نخست این است که بیش از هفتاد درصد مقالات، الگوی نظری مشخص و آشکاری نداشته و اغلب مقالات به صورت شمّی یا با رویکرد توصیفی-تحلیلی ویژگی‌های متون و با تکیه بر دانش سنتی محققان ادبیات فارسی بررسی شده است. این نکته، نشان‌دهنده‌ی تمایل محققان رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی، بر تحلیل متون به شیوه‌ی سازگار با کتاب‌های علوم کهن ادبی است؛ ویژگی‌ای که بر اساس آن، در دانشگاه‌ها آموزش دیده‌اند. در مقالات الگومند نیز بیش از همه، از نظریات

و چارچوب‌های زبان‌شناسی و روان‌شناسی استفاده شده است؛ هرچند بسامد این دست مقالات، میان دانش‌آموختگان غیر زبان و ادبیات فارسی، بیشتر است.

از منظر خالقان ادبی، بیشترین مقاله درباره‌ی حافظ و فردوسی نوشته شده که این نکته علاوه بر مقبولیت عام این دو سخنور در دوران معاصر، بر سازگاری دانشگاه شیراز با راه‌اندازی گرایش ادبیات حماسی و همچنین پیوند آن فعالیت‌های حافظ‌شناسی تأکید دارد. مولوی و عطار، دیگر شاعران اصلی در پژوهش‌ها هستند؛ درحالی که به سعدی با وجود پیوند سنت‌های اقلیمی با آثار او کمتر توجه شده؛ نکته‌ای که شاید برآمده از افول جایگاه او تحت تبلیغات شعر معاصر و منتقدان پس از نیما باشد.

همچنین بسیاری از شاعران شاخص کهن، یا در پژوهش‌ها جایگاهی نداشته یا در سایه‌ی شاعران شاخص پرتکرار، نقشی کم‌فروغ در تحقیقات شعر یافته‌اند که می‌توان به سخنورانی چون: فرخی، عنصری، منوچهری، مسعود سعد، خواجو، ناصرخسرو، کمال‌الدین اسماعیل، کلیم، بیدل، قاآنی، وصال و ده‌ها شاعر شاخص دیگر اشاره کرد. از زاویه‌ی قالب‌های سنتی نیز محققان، اغلب بر قالب‌های قصیده و مثنوی و غزل تمرکز کرده‌اند و ظرفیت‌های دیگر قالب‌های شعر کهن مغفول مانده است. کم‌توجهی به ظرفیت‌های شعر سده‌های نهم تا سیزدهم، از دیگر مباحثی است که در مجموع کارانه‌ی شعرپژوهی دیده می‌شود.

تعداد مقالات نوشته‌شده درباره‌ی شعر معاصر، نسبت به ادوار شعر کهن قابل توجه است؛ نتیجه‌ای که جایگاه تحول‌آفرین دانشگاه شیراز را در آموزش و پژوهش ادبیات معاصر نشان می‌دهد. همچنین نقش سردبیران اصلی و دبیرهای تخصصی مجلات نیز در حرکت بسامدی تحقیقات به این سو، نمی‌تواند غیرمحتمل باشد. از شاعران معاصر، نیما و اخوان و شاملو بیش از دیگران، مورد نظر محققان بوده‌اند و پس از آنان، سهراب و شفیعی کدکنی و فروغ و از شاعران پس از انقلاب، قیصر امین‌پور حضوری متمایز در تحقیقات دارد که توجه به شفیعی کدکنی و امین‌پور، محتملاً برآمده از جایگاه دانشگاهی آنان است.

از منظر رویکردی، پس از مطالعات توصیفی و عام که عمدتا نگاهی سنتی به متون دارد، بیشترین تحقیقات رویکردی تطبیقی/ مقایسه‌ای یافته است؛ همچنین محققان پس از تحقیقات صرفاً ادبی، در تحلیل اشعار بیش از همه به حوزه‌های زبان‌شناسی و عرفان و با بسامدی کمتر جامعه‌شناسی و روان‌شناسی توجه کرده‌اند. بررسی اشعار از منظر ویژگی‌های ادبی و همچنین مباحث مربوط به پیوند شعر و علوم ادبی، از دیگر حوزه‌های مورد پسند پژوهشگران بوده است؛ حال آنکه مباحث مربوط به نسخه‌شناسی و آسیب‌شناسی، کمتر در آیینه‌ی مقالات این مجله، منعکس شده است.

جدول شماره‌ی ۱۲. موضوع‌ها و حوزه‌های اصلی پژوهش

ردیف	موضوع‌های مورد پژوهش	بسامد
۱	عناصر ادبی و اجزای اثر	۱۹۰
۲	مطالعات حوزه‌ی ادبیات و دیگر علوم	۱۴۷
۳	مطالعات محتوا معنامحور	۱۳۸
۴	مطالعات رویکردی	۱۲۵
۵	مطالعات حوزه‌های علوم ادبی	۹۰
۶	نسخه و تصحیح و معرفی	۶۴
۷	سایر	۱۹

منابع

حیدر، علی. (۱۳۹۸). *مقاله‌شناسی توصیفی-انتقادی حافظ‌پژوهی از سال ۱۳۷۱ تا ۱۳۸۰*. پایان‌نامه دکتری دانشگاه فردوسی مشهد.

ستوده، غلامرضا. (۱۳۸۰). *مرجع‌شناسی و روش تحقیق در ادبیات فارسی*. تهران: سمت.

شیردخت مطلق چوپان، میلاد، (۱۳۹۹). *بررسی توصیفی- انتقادی مقالات ادبیات تطبیقی. مجله‌ی الدراسات الادبیه* دانشگاه بیروت. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد.

طالبی گنجه‌ای، شقایق. (۱۴۰۰). *بررسی ساختار بخش پیشینه‌ی پژوهش در مقالات نشریات علمی رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد دانشگاه سلمان فارسی کازرون.

علی‌زاده، ناصر؛ نایبی، علی‌رضا. (۱۳۹۷). «نقد و تحلیل محتوایی مقالات مجله‌ی ادب فارسی». *دانشگاه تهران از منظر علم‌سنجی ادب فارسی*، دوره‌ی ۸، شماره‌ی ۲، صص ۲۱۹-۲۳۵.

فتوحی، محمود. (۱۳۹۸). *آیین نگارش مقاله‌ی پژوهشی*. ویراست سوم، تهران: سخن.

مرادی، محمد؛ احمدی، فاطمه. (۱۳۹۹). «تحلیل و آسیب‌شناسی مهم‌ترین رویکردهای نقد بر اشعار اخوان ثالث در مقاله‌های نمایه شده». (۱۳۷۰- ۱۳۹۵). *شعرپژوهی*، دوره‌ی ۱۲، شماره‌ی ۴، پیاپی ۴۶، صص ۲۵۱-۲۷۳.

مرادی، محمد؛ محمدی حسین‌آبادی، صدیقه. (۱۴۰۲). «تحلیل مجموعه‌مقالات منتشر شده در مجله‌ی *مطالعات ادبیات کودک دانشگاه شیراز* با تکیه بر موضوع، الگوی نظری، مولفان پرتکرار و منابع پر استناد». *مطالعات ادبیات کودک*، دوره‌ی ۱۴، شماره‌ی ۱، پیاپی۲۷، صصص۲۴۵-۲۷۲.

نظری ، علی‌اشرف. (۱۳۹۶). *روش پژوهش و نگارش علمی*. تهران: دانشگاه تهران.

سایت سرفصل وزارت: https://www.msrt.ir/fa/grid

سامانه‌ی بررسی مقالات مجله‌ی شعرپژوهی: https://jba.shirazu.ac.ir/